

V I Lenin

Varför jag utträdde ur Iskras redaktion*

Brev till Iskras redaktion

Detta gäller alls inte någon personlig fråga. Frågan gäller förhållandet mellan majoriteten och minoriteten på vår partikongress. Jag är förpliktad att svara på frågan omedelbart och öppet, inte bara för att delegaterna från majoritetens sida överhopar mig med förfrågningar, utan också för att artikeln ”Vår kongress” i *Iskra* nr 53 ger en *fullständigt oriktig* framställning av den inte särdeles djupgående men mycket desorganiserande uppdelning av iskraiterna, som kongressen ledde till.

Artikeln framställer saken på ett sådant sätt att ingen ens med förstoringssglas där skall kunna upptäcka *en enda* verkligt allvarlig orsak till splittring, ingen skall finna ens en skugga till förklaring av en sådan företeelse som förändringen i sammansättningen av centralorganets redaktion, ingen skall finna ens en antydning till grundade skäl för mitt utträde ur redaktionskollegiet. Vi blev oense i frågan om organiseringen av partiets centrala organ – säger artikelns författare – i frågan om förhållandet mellan centralorganet och Centralkommittén, om metoden för centralismens genomförande, om gränserna för och karaktären av den centralisation, som är möjlig och nyttig att genomföra, om den byråkratiska formalismens skadlighet.

Stämmer det? Blev vi inte snarare *oense* i frågan om de centrala organens personliga sammansättning, i frågan om man kan tillåta bojkott av dessa centrala organ på grund av missnöje med deras sammansättning, sådan den blev genom kongressen, tillåta desorganisering av det praktiska arbetet, ändring av kongressens beslut för att tillfredsställa en eller annan *cirkel* av socialdemokrater i utlandet, som t. ex. Förbundets majoritet?

Ni vet mycket väl, kamrater, att saken förhöll sig just så. Men det övervägande flertalet av de mest inflytelserika och aktiva partiarbetarna vet det ännu inte, och jag skall i korthet ange de viktigaste fakta – i korthet, ty att döma av vad *Iskra* nr 53 meddelar, kommer det fullständiga materialet beträffande historien om vår oenighet snart att offentliggöras.

Som det med rätta påpekas både av författaren till den artikel vi behandlar här och av Bunds delegation i dess nyss publicerade berättelse, fanns på vår kongress en betydande majoritet av ”iskraiter”, enligt min beräkning c:a 3/5 av rösterna, t.o.m. innan Bunds och *Rabotjeje Djelos* delegater lämnade kongressen. Under kongressens första hälft gick alla dessa iskraiter enhetligt samman mot alla anti-iskraiter och inkonsekventa iskraiter. Särskilt påtagligt kom detta till uttryck i två episoder under kongressens första hälft, vilka är viktiga för att kunna förstå vår splittring: episoden med Organisationskommittén samt frågan om språkens likabehandling (i detta fall sjönk iskraiternas kompakta majoritet en enda gång från 3/5 till 1/2). Under kongressens andra hälft *började* iskraiterna gå skilda vägar och vid dess slut hade de *fullständigt* gjort boskillnad. Striden om § 1 i partistadgarna och om valet av de centrala organen uppvisar tydligt karaktären av denna meningsskiljaktighet: iskraiternas minoritet (med Martov i spetsen) sammansvetsar undan för undan omkring sig ett allt större antal icke-iskraiter och obeslutsamma element och tar ställning mot iskraiternas majoritet (som Plechanov och jag tillhörde). Vid behandlingen av stadgarnas § 1 hade denna gruppering ännu inte tagit slutgiltig form, men likväl gav bundisternas röster och två av *Rabotjeje Delos* tre röster övervikten åt iskraiternas minoritet. Vid valen av de centrala organen vann *Iskra-*

* Detta brev sände jag till *Iskras* redaktion genast då nr 53 utkommit. Redaktionen vägrade att publicera det i nr 54, och därför är jag tvungen att ge ut det som ett särskilt flygblad.

majoriteten (till följd av att fem bundister och två anhängare av *Rabotjeje Djelo* lämnat kongressen) majoritet på kongressen. Och *först då skildes vi åt* i ordets egentliga betydelse.

Framför allt skildes vi av en djup klyfta i frågan om Centralkommitténs sammansättning. Redan i början av kongressen, efter episoden med Organisationskommittén, dryftade iskraiterna lidelsefullt Organisationskommitténs medlemmars (*och icke-medlemmars*) kandidatur till Centralkommittén, och efter långa och heta debatter på *Iskra*organisationens inofficiella sammanträden förkastades en av de kandidaturer, som Martov understödde, med nio röster mot fyra, medan tre lade ned rösterna. Med tio röster mot två och fyra nedlagda röster antogs en lista på fem medlemmar, i vilken man *på mitt förslag* medtagit en ledare för de icke-iskraitiska elementen och en ledare för Iskraminoriteten. Men minoriteten framhärdar i sitt krav Då att få tre av de fem och lider på grund härav fullständigt nederlag på partikongressen. På samma sätt slutade der stora kamp, som flammade upp på kongressen kring frågan om stadfästande av det gamla sexmannakollkollegiet eller val av ett nytt tremannakollegium som redaktion för centralorganet.*

Först från detta ögonblick blir meningsskiljaktigheten så stor, att den leder till tanken på sprängning; först från och med detta ögonblick börjar minoriteten (som nu redan förvandlas till en verklig ”kompakt” minoritet) att avhålla sig från att rösta i en grad som aldrig förut förekommit på kongressen. Efter kongressen skärps denna divergens allt mera. Den missnöjda minoriteten går över till bojkott, vilken fortgår under månader. Att de på denna grundval uppkomna beskyllningarna för byråkratisk formalism, för krav på ovillkorlig, mekanisk underkastelse och annat struntprat endast är ett försök att vältra över skulden på andra, är självklart och illustreras tillräckligt tydligt exempelvis av följande typiska fall. Den nya redaktionen (d.v.s. Plechanov och jag) inbjuder alla gamla redaktörer att medarbeta, inbjuder dem till att börja med naturligtvis utan ”formalism”, muntligt. Den får avslag. Då skriver vi en ”lapp” (byråkrater!) till de ”ärade kamraterna” och anhåller om deras medverkan i allmänhet och i synnerhet att de skall *framlägga sina avvikande meningar i de publikationer som vi redigerar*. Vi får en formell förklaring att man inte önskar *delta i Iskra i någon som helst form*. Månadsvis är det ingen annan än redaktörerna, som arbetar i *Iskra*. Förhållandet blir uteslutande formellt-byråkratiskt – på vems ”initiativ”?

Man börjar utge en illegal litteratur, som översvämmar utlandet, som sänds från den ena kommittén till den andra och nu redan delvis börjar återvända från Ryssland till utlandet. Den sibiriska delegatens rapport, --ns[†] brev om ”oppositionens” paroller, Martovs ”Ännu en gång i minoritet” – alla är fyllda av komiska beskyllningar mot Lenin för ”despotism”, för att ha skapat en avrättningsregim i Robespierres anda (sic!), för att ha föranstaltat politiska begravingar av gamla kamrater (begravningen består i att de inte blev invalda i de centrala organen!) o.s.v. Genom tingens egen utveckling drivs oppositionen till att leta fram sådana ”principiella” meningsskiljaktigheter i organisationsfrågorna, som inte tillåter något samarbete. Särskilt viftar de då med den beryktade ”femte medlemmen” i Partirådet. I alla ovan nämnda skrifter framställs Partirådet som en diplomatisk manöver eller ett trick av Lenin, ett verktyg för centralorganet i utlandet att förtrycka centralkommittén i Ryssland – precis så som

* I betraktande av de otaliga tolkningar och vantolkningar, som framkallats av detta beryktade ”tremannakollegium”, vill jag genast göra den anmärkningen att alla mer eller mindre närliggande kamrater redan långt före kongressen kände till min kommentar till förslaget om dagordning för kongressen. I denna kommentar, som gick ur hand i hand på kongressen, heter det: ”Kongressen väljer tre personer till centralorganets redaktion och tre sen till Centralkommittén. Dessa sex personer *tillsammans* kompletterar, om det blir nödvändigt, efter beslut med två tredjedelars majoritet sammansättningen av centralorganets redaktion och Centralkommittén genom kooptering och avlägger berättelse härom för kongressen. Sedan kongressen godkänt denna rapport, företas ytterligare kooptering till centralorganets redaktion och Centralkommittén var för sig”.

[†] Dan. – Red.

också Bunds delegation framställer saken i sin berättelse om kongressen. Det är överflödigt att säga att denna principiella meningsskiljaktighet är ett likadant struntprat som den beryktade byråkratiska formalismen: den femte medlemmen väljs av kongressen; följaktligen gäller det den *person*, som förtjänar den största tilliten från majoritetens sida; men viljan hos partikongressens majoritet kommer alltid, vid varje organisering av partiets centrala organ, till uttryck genom valet av bestämda personer.

Vilken spridning denna slags litteratur fått i utlandet framgår av att t.o.m. den gode Parvus dragit i fält mot strävan att förena alla trådar i en hand och "kommendera" (sic!) arbetarna från ett eller annat Genève (*Aus der Weltpolitik*, * 5. Jahrgang, nr 48, 30/XI-03). Om en eller ett par månader kan vår nya motståndare till självhärskarväldet läsa protokollen från partiets och Förbundets kongresser och övertyga sig om, hur lätt man kan göra sig löjlig, om man tar all slags *Parteiklatsch*[†] för kontant.

Höjdpunkten i oppositionens krigsoperationer mot de centrala organen var Förbundets kongress. Av dess protokoll kan läsaren se om de hade rätt, som kallade den en arena för en uppgörelse med partikongressen, om det i oppositionens angrepp fanns något som provocerade Centralkommittén till alldeles speciella åtgärder (som Centralkommittén själv uttryckte sig, då förändringen i redaktionens sammansättning gav hopp om att man skulle kunna upprätta fred i partiet). Resolutionerna från denna kongress visar, vilken karaktär de "principiella" meningsskiljaktigheterna i frågan om den enväldiga byråkratismen har.

Efter Förbundets kongress blev splittringsatmosfären så hotande, att Plechanov beslutade sig för att koptera den gamla redaktionen. Jag förutsåg, att oppositionen inte kunde slå sig till ro härmed och ansåg det vara omöjligt att göra om partikongressens beslut till förmån för en *cirkel*. Men jag ansåg det vara ännu mindre tillåtligt att stå i vägen för en eventuell fred i partiet, och därför utträdde jag ur redaktionen efter nr 51 av *Iskra* med den förklaringen, att jag inte vägrade att medarbeta och inte ens yrkade på att man skulle offentliggöra mitt utträde, om en god fred kunde upprättas inom partiet. Oppositionen krävde (inte en ändring av det icke existerande systemet av byråkratism, formalism, envælde, mekanism o.s.v.) återinsättande av den gamla redaktionen, koptering av representanter för oppositionen till Centralkommittén, två platser i Rådet och erkännande av Förbundets kongress' giltighet. Centralkommittén föreslog att trygga freden genom att den gick med på att koptera två medlemmar till Centralkommittén, att överlämna en plats i Rådet och att successivt reorganisera Förbundet. Oppositionen förkastade också dessa villkor. Redaktionen blev kopterad, men frågan om freden förblev öppen. Sådan var situationen, då nr 53 av *Iskra* utkom.

Att partiet önskar fred och positivt arbete kan väl knappast råda något tvivel om. Men sådana artiklar som "Vår kongress" hindrar fredsslutet genom att de kommer med antydningar och brottstycken av frågor, som är obegripliga och inte kan förstås utan en fullständig redogörelse för alla detaljer i oenigheten; de förhindrar freden genom att de vältrar en del av den utländska cirkelns skuld över på vår praktiska centralledning, som är sysselsatt med det svåra och hårda arbetet att skapa en verklig enhet i partiet och som även dessutom redan mött och möter alltför många hinder vid genomförandet av centralismen. De ryska kommittéerna kämpar mot minoritetens desorganisatoriska verksamhet och bojkott, som hämmar allt arbete. Resolutioner i denna anda har redan insänts från kommittéerna i Petersburg, Moskva, Nisjnij-Novgorod, Tver, Odessa, Tula och från Norra förbundet.

Vi har fått nog av *Literatengezänk*[‡]: i utlandet! Må det nu bli ett exempel för de kamrater som arbetar praktiskt i Ryssland, på "vad som inte bör göras"! Må centralorganets redaktion

* *Aus der Weltpolitik* var en bulletin som Parvus publicerade i München en gång i veckan åren 1898-1905. – *Red*

† Partiskvaller – *Red*.

‡ Gräl mellan litterater – *Red*

uppmåna alla att inställa all bojkott, från vilken sida den än må komma, att arbeta enigt under ledning av partiets Centralkommitté!

Men skillnaden mellan iskraiternas olika schatteringar? frågar läsaren. För det första, svarar vi på detta, består skillnaden i att man enligt majoritetens mening kan och måste göra sina åsikter gällande inom partiet, oberoende av ändringarna i de centrala organens personliga sammansättning. Varje cirkel, om det så vore en *Rabotjeje Djelo*-cirkel, har rätt att då den en gång tillhör partiet kräva möjlighet att ge uttryck för och hävda sina åsikter, men ingen enda cirkel, inte ens generalernas, har rätt att kräva att vara representerad i partiets centrala organ. För det andra består skillnaden i att skulden för formalism och byråkratism enligt majoritetens mening faller på dem som genom att vägra att arbeta under centralernas ledning försvårat möjligheten att leda på ett icke-formellt sätt. För det tredje känner jag *endast en* principiell meningsskiljaktighet i organisationsfrågorna, nämligen den som kom till uttryck i diskussionerna om partistadgarnas § 1. När kongressprotokollen kommer ut, skall vi försöka återvända till denna fråga. Vi skall då påvisa, att det inte var någon tillfällighet att Martovs formulering drevs igenom av de icke-iskraitiska och kvasi-iskraitiska elementen, utan att den är ett steg mot opportunismen, att vi ser detta steg ännu tydligare i --ns brev och i "Ännu en gång i minoritet".* Protokollen kommer att visa att författaren av artikeln "Vår kongress" faktiskt har orätt, då han påstår att "striden vid behandlingen av partiets stadgar nästan uteslutande koncentrerades kring frågan om organiserandet av partiets centrala institutioner". Det var just tvärtom. Den enda verkligt principiella strid, som någorlunda klart skilde de båda "parterna" (d.v.s. iskraiternas majoritet och minoritet) från varandra, var striden om § 1 i partistadgarna. Men striderna om Partirådets sammansättning, om koopteringen till de centrala organen o.s.v. var en strid mellan enskilda delegerade, mellan Martov och mig o.s.v. Dessa strider gällde relativt sett mycket små detaljer, framkallade ingen bestämd gruppering av iskraiterna, vilka genom sin röstning korrigerade överdrifterna av än den ena, än den andra av oss. Att i dessa strider söka källan till meningsskiljaktigheterna i frågorna om metoderna för centralismens genomförande, dess gränser, karaktär o.s.v. innebär helt enkelt att skönmåla minoritetens ståndpunkt och metoderna för den kamp som den förde för att förändra de centrala organens personsammansättning och som var det enda, vilket framkallade en oöverensstämmelse i ordets fulla mening mellan oss.

December 1903

* Då skall vi också be att få en förklaring på vad som menas med antydningarna i artikeln "Vår kongress" om en oberättigad ringaktning för icke-iskraiterna, om missförhållandet mellan de stränga punkterna i stadgarna och det verkliga styrkeförhållandet i partiet. Vad siktar dessa antydningar på?